

Gabriel Borràs:

“El canal Segarra-Garrigues és el pitjor exemple de barbàrie hidràulica de Catalunya”.

Responsable de l'Àrea d'Adaptació de l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic. Director de Planificació i Coordinador d'àrees de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) entre març del 2005 i març del 2011

TEXT: ALBA GROS I TERESA SOLER
IMATGES: ALBA GROS

1. L'entrevista es va fer quan el nou Parlament just es constituïa i per tant encara no es coneixia la persona que ocuparia el càrrec en el Govern.

2. Podeu consultar totes les propostes que va presentar l'associació L'Era, Espai de Recursos Agroecològics a www.associaciolera.org.

Quines són les propostes incloses en l'Estratègia Catalana d'Adaptació al Canvi Climàtic (ESCACC) més significatives respecte a l'agricultura i la biodiversitat, tenint en compte que l'agricultura és un dels sectors que més pateix directament les incidències climatològiques?

Hi ha dos paquets de mesures. Unes estan més orientades a la transferència de coneixement: innovació, tecnologia, noves tècniques, aplicació de mesures que hagin pogut utilitzar d'altres països... I en un altre paquet trobaríem les mesures destinades a augmentar la resiliència dels sistemes agraris. Però es tracta sobretot d'aplicar mesures de sentit comú. Per exemple, aquest estiu, els ramaders del Pirineu han hagut de baixar el bestiar de la muntanya abans d'hora per culpa de la sequera i els han hagut de donar pinso. Però el pinso ha pujat per culpa de la sequera als Estats Units i del blindatge de Rússia a les exportacions. És evident, doncs, que el preu dels aliments no el fixa la llotja de Reus o de Lleida sinó els mercats globals i el preu del petroli. Una bona mesura d'adaptació estratègica seria mirar de ser el màxim d'autosuficients i no subjugar-nos a les fluctuacions dels mercats.

01. En Gabriel Borràs.

Però això no sembla que ho vegin els polítics.

La política actua amb un horitzó màxim de quatre anys. Per això l'ESCACC avalua els impactes i observa els que ja s'estan produint. Alguns sectors ho han vist des de fa temps, com per exemple el de la vitivinicultura, i n'hi ha d'altres que no, com el del turisme. Per sort, el fins ara conseller de Territori i Sostenibilitat, en Lluís Recoder¹, té molt clar el tema del canvi climàtic. Quan el nou Parlament aprovi la Llei Catalana de Canvi Climàtic, els diferents departaments del Govern es veuran obligats a fer els seus plans sectorials dins el marc de l'ESCACC i dins d'un calendari que quedarà formalitzat.

L'Era va aportar unes propostes per incorporar a l'ESCACC en els apartats d'agricultura, gestió de l'aigua i biodiversitat² que finalment no van arribar a temps. Quin nivell d'acceptació li sembla que hauria tingut la proposta d'impulsar la Llei d'Espais Agraris?

A més del procés de participació ciutadana, també vam fer un procés de participació intern amb els departaments implicats de la Generalitat. En la comissió interdepartamental, cadascun va anar fent les seves aportacions i és el Departament d'Agricultura el que hauria d'haver presentat aquesta proposta i, evidentment, l'ESCACC l'hauria inclòs. Qualsevol actuació que vagi en la línia contrària al tipus de desenvolupament que hem tingut fins ara és positiva i acceptable. Se suposa que aquesta Llei preveuria, per exemple, la conservació del Parc Agrari del Baix Llobregat, però és clar, sense la complicitat del Departament corresponent...

Aquesta tardor s'ha estat parlant de fracking, és a dir, de la tècnica de fracturació hidràulica per extreure gas o petroli del subsòl, i també del projecte de construcció d'un dipòsit de gas a Balsareny. Ambdues metodologies utilitzen grans quantitats d'aigua. Com veu aquestes tècniques en relació a l'ESCACC?

En aquest tema hi ha dues qüestions. D'una banda les conseqüències d'un ús considerable d'aigua, ja sigui per aplicar el fracking o per dissoldre la sal. La gestió de l'aigua necessita transparència i informació, perquè si no propostes com aquestes, creen rebuig d'entrada ja que obren molts interrogants: qui ho pagarà, com s'utilitzarà... D'altra banda, el gas és un combustible fòssil i, per

tant, les dues propostes tecnològiques segueixen en la mateixa línia de la política energètica actual. Van en sentit absolutament contrari al suport a les energies renovables. És estrany? No: hi ha una part del sector polític que, quan plega, s'incorpora a les empreses que promouen aquests projectes. Això es tradueix en polítiques que no van en la línia ni de l'adaptació ni de la mitigació. L'ESCACC aposta per desenvolupar el mapa d'implantació de l'energia eòlica a Catalunya i no pas pel fracking, que seria una manera d'allargar l'angoixa de la dependència de combustibles fòssils que no porta enlloc.

Vostè va ser molt crític respecte a l'encert d'invertir en la construcció del canal Segarra-Garrigues, per què?

El canal Segarra-Garrigues és el pitjor exemple de barbàrie hidràulica de Catalunya. En primer lloc, per l'import de la inversió (1.500 milions d'euros), molt superior al déficit de l'Agència Catalana de l'Aigua. I ningú n'ha escrit res! I en segon lloc: el Segre no té aigua per garantir el reg. L'ACA va calcular que un de cada dos anys no es podria regar la superfície prevista perquè el Segre ja subministra al Canal d'Urgell i no dona per a tots dos canals a *tutti pleni*. Caldria modernitzar el canal d'Urgell, el d'Aragó-Catalunya i fer l'harmonització de la Noguera-Pallaresa.

Què vol dir l'harmonització?

Part dels cabals que ara es destinen a subministrament de les hidroelèctriques s'haurien de destinar als canals de reg i, per tant, caldria ben segur indemnitzar les hidroelèctriques. El Segre ha de portar uns cabals ambientals que permetin la vida aquàtica i això és incompatible amb un canal pensat com si estiguéssim al segle XIX. 0,08 euros/m³ és el preu de l'aigua del Canal Segarra-Garrigues. És un preu subvencionat i, malgrat tot, no hi ha clients, no s'hi volen apuntar! I per què? Doncs perquè una part important dels teòrics beneficiaris tenen entre 65 i 70 anys i no tenen relleu generacional. De les 70.000 hectàrees previstes a l'inici només n'hi ha 2.500 de compromeses. La visió d'estruç dels diferents governs catalans ha fet que no preservessin des d'un primer moment les superfícies de protecció de les aus estepàries i per tant ens caigués l'amonestació de la Unió Europea. Ara només se'n podran regar 38.000, i això que

estaven avisats! I per plantar què? Per potenciar l'agricultura mediterrània continental que sempre ha tingut aquesta zona n'hi hauria prou amb un reg de suport que permetria, també, garantir el cultiu dels cereals d'hivern o de l'olivera, per exemple (uns 1.500 m³/ha/any). Si es vol plantar blat de moro per subministrar a la indústria transformadora, que se'l pagui ella! El gran client de l'agricultura dels plans de Lleida és Vall Companys, Guissona... És indústria! És un sector industrial que genera el 15% del PIB! Que incorporin en el seu escandall de costos els que genera el Canal Segarra-Garrigues. Per què hem de subvencionar-los l'aigua? Algú deu saber per què el canal Segarra-Garrigues continua desenvolupant-se, malgrat que no sembla haver-hi clients. Jo no ho sé.

I no hi ha un terme mig? Perquè ja està ben dit que l'aigua és vida.

El Manifest de Vallbona i el Compromís per Lleida han aportat alternatives: volen que el canal sigui no només un canal de reg per a l'agricultura

“Es calcula 10.000 litres d'aigua per un quilo de vedella”

sinó que irrigui el territori, que beneficiï tothom i no tan sols una comunitat de regants. Podríem regar més hectàrees de les previstes si el cabal fos menor, preservant alhora els valors culturals i mediambientals que suposa el secà.

És a dir, regar, però amb mesura?

L'agricultura tradicional de secà ha tingut una funció paisatgística, ecològica, d'increment de biodiversitat, de connector ecològic, de protecció d'incendis forestals... Aquest valor s'ha de reconèixer, i s'ha de garantir que les famílies que s'hi dediquen puguin viure dignament. Si cultivem tots el mateix, al final tot s'uniformitza, es perd el conjunt d'aquesta riquesa. Com a ciutadà prefereixo pagar per garantir el cultiu dels cereals d'hivern, de l'olivera o de l'ametller que no pas subvencionar indirectament les grans empreses agroalimentàries a través del preu de l'aigua de

**CELLER COOPERATIU
DE SALELLES, S.C.C.L.**

Secció ecològica

Pinsos compostos per a tot tipus d'animals,
fitosanitaris, adobs i netejadora de cereals
per a la ramaderia i l'agricultura en
producció ecològica.

Ctra. Igualada, s/n. Manresa.
Tel. i fax: 93 872 05 72
coopsalelles@coopsalelles.com
www.coopsalelles.com

Bufet AgroAmbiental

**Dret Agrari i Ambiental
Assessorament en Producció Ecològica**

Miquel Pujols

Advocat - Enginyer Agrícola - Llicenciat en màrqueting
Màrqueting en productes ecològics

C. Pere Almeda, 7
Tel. 93 850 05 33
Fax 93 850 01 56

Av. Diagonal, 449, 4t
Tel. 93 363 43 87
Fax 93 430 06 44

08510 RODA de TER

08036 BARCELONA

www.bufetagroambiental.com

reg. Mentre la competitivitat es mesuri només en termes de producte interior brut estem condemnats a l'ostracisme. És que el PIB fa la felicitat?

Doni'ns algunes dades: quants litres d'aigua ens bevem cada vegada que ens mengem un quilo de carn? I quan em menjo un quilo de tomàquet?

Això és la petjada hídrica. Es calcula uns 10.000 litres per un quilo de vedella. I per un quilo de tomàquets són uns 88 litres.

02. En Gabriel Borràs en el seu despatx, a Barcelona.

La nostra alimentació, doncs, també s'ha d'adaptar a la possibilitat d'una futura escassetat d'aigua?

La dieta mediterrània és la millor que hi ha i està adaptada al clima però no és la que seguim ara. La ramaderia estabulada, que menja pinso, és la que requereix més aigua: s'han d'abeurar, netejar... però és clar, és una indústria competitiva: dona molts llocs de treball, genera producte interior brut i a més, de tant en tant, amenaça amb la deslocalització perquè es queixa de la pressió que rep amb el tema de la contaminació que causen els nitrats. Però fixeu-vos, la cabana ramadera que ha augmentat més a Catalunya des que es va morir en Franco és la porcina i, per tant, malgrat les amenaces, no hi ha hagut deslocalització; tot i que ja s'han fet tres declaracions de zones vulnerables per contaminació de nitrats i la superfície afectada sempre ha anat creixent, també ho ha fet la cabana

3. El conseller de Medi Ambient és el president del Consell d'Administració de l'ACA.

porcina. Quan els demanàvem si estarien disposats a augmentar 0,05 cèntims/quilo el preu del porc a la llotja per internalitzar els costos ambientals, et miraven amb cara de "marciano". Els costos ambientals els paguem entre tots, és l'eterna cançó de l'externalització dels impactes. Quan hi ha detecció d'excés de nitrats en una captació d'aigua a la xarxa municipal, l'ACA n'ha d'assumir la solució –per exemple, amb una nova captació– i l'empresa agroalimentària no hi posa ni un duro! I a més la mateixa indústria es beneficia d'aquesta nova captació perquè consumeix l'aigua. Sí que és cert que s'han fet avenços, perquè ara els purins van a parar a les basses d'emmagatzematge i hi ha plantes de tractaments de purins creades per empreses associades del sector, però a Mercolleida el preu de la carn de porc continua igual, sense internalitzar aquests costos ambientals.

I l'usuari domèstic, quant hauria de pagar per l'aigua?

Entre 4 i 5 euros el metre cúbic, que és el que paga un ciutadà de Berlín. El lloc on es paga més per aigua de l'aixeta és a 2,1 euros a l'àrea metropolitana de Barcelona. L'aigua no ha interessat mai a la classe política del país, sigui del color que sigui, tret de l'època dels consellers Vilalta i Salvador Milà; només ha interessat quan hi ha hagut sequera. Aleshores sí, aleshores es transformen en experts hidròlegs. El que ens ha passat és conseqüència directa del desinterès polític a Catalunya pel que fa al cicle de l'aigua i el seu finançament. La resposta política a les necessitats de finançament de l'ACA per assumir les inversions derivades de les seves responsabilitats i funcions ha estat sempre que ens espavilèssim amb el cànon de l'aigua, que a penes dona per pagar el funcionament i no deixa ni un cèntim d'euro per inversió per a depuradores, per exemple. El país troba molt normal que es paguin carreteres, hospitals, casals d'avis, etc., amb els pressupostos del govern, però no passa això amb les infraestructures de l'aigua. La Sindicatura de Comptes ja deia el 2003 que el cànon de l'aigua era insuficient. El 2007-2008 vam demanar diners per obres d'emergència per pal·liar la sequera i la resposta política va ser "torna d'aquí a sis mesos"! Per tant, els 187 milions d'euros de les obres van anar a càrrec de l'endeutament de l'Agència. Però sí que van trobar diners per ampliar la Fira de Barcelona. Era una decisió incoherent? No. No els ha importat mai la política de l'aigua.

El mateix dia que fem l'entrevista apareix a la premsa la puja de preu de l'aigua en un 18% per als usuaris d'Acciona, que és l'empresa que ha comprat Aigües Ter-Llobregat (ATL).

Acciona ha estat adjudicatària de la concessió del servei d'ATL, una empresa pública creada pel president Pujol l'any 1990. És cert que a la dreta política clàssica sempre li ha interessat carregar-se les empreses públiques; però en aquest cas, val a dir que el tripartit ha servit en safata la privatització d'ATL. El seu darrer conseller de Medi Ambient, Francesc Baltasar3, es va negar a assumir el cost polític d'apujar el cànon (un 9,5%) i la tarifa d'Aigües Ter-Llobregat (14,5%). Ara, amb la privatització del

servei d'ATL, s'ha aprofitat per pujar de cop la tarifa, una tarifa que el conseller es va negar a incrementar l'any 2009. També és cert que la Generalitat té problemes per pagar les nòmines a finals de mes del personal i 300 milions d'euros al comptat són una xifra gens menyspreable.

Realment han privatitzat Aigües Ter-Llobregat “només” per eixugar part del deute del govern català?

No només. En el fons, hi ha també el que comentàvem abans: l'aigua no és a l'agenda política. Només una dada: el 92% de la població viu a la franja costanera del país. Des de 1966 –quan es va transvasar el Ter– no s'havia fet res en matèria de major disponibilitat d'aigua, quan és evident que hi ha més gent i més activitat econòmica. Per això amb la sequera es van fer obres que estaven previstes per més endavant, com la recuperació de 280 pous que s'havien abandonat els anys 80. Si tinguéssim ara una sequera com la del 2007-2008, aguantaríem tres anys (enlloc de dos). Però no n'hi ha prou si volem més garantia. Hauríem d'esperar que la gent entengui que les infraestructures s'han de pagar entre l'administració i els usuaris, no es pot amagar el cap sota l'ala. El cànon de l'aigua no es pot estirar més.

La Fundació per una Nova Cultura de l'Aigua acusa l'ACA d'haver abandonat les seves premisses. En una carta d'aquest novembre deixa ben clar que el desencís és total: “la FNCA, [...] lamentablemente ya no puede poner al ACA como ejemplo de Gestión Sostenible del Agua siguiendo las recomendaciones de la DMA” (Directiva Marc de l'Aigua). És així? Alguna esperança?

Desgraciadament, sí. Comparteixo aquesta opinió. Des del 2000, quan es va crear l'Agència (que ja va néixer amb més de 570 milions d'euros d'endeutament), ha intentat bastir un corpus tècnic per servir i informar amb la màxima objectivitat possible i ser coherent amb les respostes que es donen arreu del territori malgrat les pressions polítiques que pugui rebre. Aquest hauria de ser l'esperit de l'Agència malgrat que es deu al Govern de la Generalitat i als Ajuntaments. Si després el polític de torn o el sector de torn es vol saltar les recomanacions de l'ACA –per

exemple, quan s'entesta en edificar en una zona que l'ACA ha assenyalat com a inundable–, allà cadascú amb la seva responsabilitat. Estic convençut que l'ofec de l'ACA ha estat políticament planificat

“L'ACA està morta, catatònica i vegetant”

per convertir-la amb el que és ara: no opina, no diu, no prescriu, no objectiva. És dòcil, dúctil, manejable i adaptable a la voluntat política de torn. L'Agència està morta, catatònica i vegetant... S'està transformant en una unitat més d'administració pública que mou papers i res més. Evidentment és molt trist perquè l'ACA ha estat capdavantera –no només a l'Estat, sinó a Europa–: ens sol·licitaven per anar a fer conferències arreu i ens pagaven els viatges. Érem tota una referència.

Sembla que el fet de portar uns anys, no gaires, sense problemes greus d'aigua ens hagi tornat insensibles a la problemàtica. Quan tornin a sortir problemes tornarem a caure en el parany de, des de les zones rurals, acusar les zones urbanes de malbaratament d'aigua i a l'inrevés (el que vostè va anomenar cantonalisme hidrogràfic)? O aquest és un enfrontament que ja s'ha superat?

No, no s'ha superat. Estem malalts. Tant que es parla de sobiranisme i d'estructures d'estat i hi ha coses que ens hem de fer mirar si volem ser estat. No pot ser que una part de catalans negui l'aigua a l'altra part de catalans! Hi ha municipis de l'Àrea Metropolitana que estan per sota dels 100 litres/habitant dia, que és el consum que es considera confortable en els països desenvolupats. Que hi ha piscines? És clar, a tot arreu hi ha piscines. També hi ha regs molt ineficients. Molts dels problemes que tenim respecte la gestió de l'aigua els hem de resoldre mirant cap endins. Hi ha fugides endavant com la proposta del transvasament del Roine, però Catalunya té prou aigua per satisfer les necessitats d'abastament si les coses es fan com s'han de fer, perquè tenim capacitat de gestió, de control i d'innovació per tirar endavant amb les adversitats que poden venir. ■

PARLEM per FER i **FEM PARLAR**

- * 32 pàgines
- * actualitat + reflexió
- * + de 1.300 subscriptores
- * + de 80 punts de venda

DIRECTIVA

WWW.SETMANARIDIRECTA.INFO